

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 7

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 348 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 25-iyulda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Avtosanoat korxonalari marketing strategiyasini takomillashtirish yo'llari	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Zayniddinova Umida Djalolovna	
Mamlakat raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda maxsus iqtisodiy zonalar omilidan foydalanish istiqbollari	26
Izbosarov Boburjon Baxriddinovich, Abdurasulov Ravshanbek Xotam o'g'li	
Mahalla institutini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning institutsional tahlili	32
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Mamlakatimizda pillachilik biznesini rivojlantirish orqali mahsulot ishlab chiqarish va uni qayta ishlash holatining tahlili	37
Turgunov Odilbek Maripovich	
Etnografik turizmni tashkil etishning xorij tajribasi	41
I. Axmedov	
Xizmatlar sohasining milliy iqtisodiyotdagi rolini tahlil qilishning zamonaviy yondashuvlari	46
Xusanov Murodjon Sunnatullayevich	
Iqtisodiy o'sish tushunchasi va uning rivojlanish tarixi	54
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni takomillashtirish asosida inson kapitalini rivojlantirish	59
Ubaydullaev G'ayrat Zuvaytovich	
O'zbekistonda aholi bandligini ta'minlashda oilaviy tadbirkorlikning o'rni	65
Baymanova Mavlyuda Djurayevna	
The Effect of Students' Financial Status on Academic Performance in Uzbekistan	70
Alimov Damirjon Odilovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasida xizmat ko'rsatish sohasida tadbirkorlik faoliyatining o'rni	76
Jusupova Anjim Tansiqbaevna	
Insurance Mechanisms in Foreign Trade: Mitigating Risk and Facilitating Global Commerce	82
Sohibjamol Abirkulova	
Nodavlat umumiy o'rta ta'lim maktabning faoliyati samaradorligini aniqlashdainnovatsion usullardan foydalanish	87
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida asosiy vositalar hisobi va auditi bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda foydalanish imkoniyatlari	92
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi budjetining shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi	97
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
Mamlakat sanoatining barqaror rivojlanishida energosamaradorlikning roli	104
J. J. Yaxshilikov	
Сравнительный анализ состояния сферы услуг в регионах Андижанской области	109
Мусабоев Рустам Алижонович	
Hududlarda aholi bandligini oshirish va kambag'allikni qisqartirishda ishlab chiqarish sanoatining o'rni (Qashqadaryo viloyati misolida)	114
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Baxronov Baxriddin Najmiddinovich	
Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish yo'llari	118
Ermatov Utkirbek Baxodirjonovich	

Развитие цифровой экономики в Узбекистане, ее плюсы и минусы	122
Раупова Мухлисахон Ибрахимжон кизи, Мамбетова Мадина Зоҳид кизи, Алижонова Малика Алижон кизи, Хакимова Нигора Бахтиёрвна	
Investment Management is an Important Factor of Economic Development.....	127
Yuldasheva G. A., Ziyayev Dilshodjon	
O'zbekistonda moliyaviy texnologiyalar sanoatining rivojlanish istiqbollari.....	130
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li	
Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi loyihalarni moliyalashtirish.....	136
To'irov Yunus Alamovich	
Operatsion faoliyatni boshqarishda strategiya tushunchasiga bo'lgan yondashuvlarning shakllanishi.....	143
Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich	
Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali ta'lim sifati va samaradorligini ta'minlash.....	148
Xusniddinov Yorqinjon Muxiddin o'g'li	
Budjet tashkilotlarida pul mablag'lari nazorat qilishni rivojlantirish yo'llari.....	152
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
QQS ma'murchiligining yevropa tajribasi.....	157
Bisenbayev Sharyar Kuanishbayevich	
O'zbekistonda soliq yukiga ta'sir etuvchi omillar tahlili	162
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida muqobil energiya vositalaridan foydalanib ma'lumot almashinish va iqtisodiy samaradorlikni oshirish masalalari	170
Ashurov Azizbek Ergash o'g'li, Janzakov Bekzot	
Analysis of the theoretical foundations of sustainable economic development at regional level	175
Khudayorova Munira Omonboy kizi	
Soliq ma'murchiligida joriy etilgan jismoniy shaxslardan olinadigan soliqlarni undirish mexanizmini takomillashtirish yo'llari	182
Muxtorov Zokir Sayfulla o'g'li, Karimov Ilhom Anorboy o'g'li, Homidov Asrorbek Tohirjon o'g'li, Axmedova Shoxista G'ayrat qizi	
Sirdaryo viloyatining investitsiya muhiti zamonaviy rivojlanish tendensiyalari	187
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna	
Transformatsiyalash jarayonida tijorat banklarining kreditlash faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	191
Razzoqov Bexzod Gofurovich	
Modern trends in assessing the impact of industrial development on the environment.....	196
Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li	
Pul oqimlarini guruhlash mezonlari bo'yicha tasniflashni kengaytirish.....	202
Atamurodov Saidmurod Yaxyoevich	
Iqlim o'zgarishlari va uning iqtisodiy rivojlanishga ta'sirining ilmiy-nazariy tahlili	208
Ashrafjon Elov	
Soliqlarning iqtisodiy mohiyati va ahamiyati	214
Abramatov Eldor Toshmamatovich, Alimov Abduraxon Alxamiddin o'g'li, Shodmonqulov Temurbek Ulug'bek o'g'li, Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Tijorat banki daromadlari - moliyaviy barqarorlikni omili sifatida.....	218
Umarov Davron Shavkatovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona barqarorligini boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari	223
Masharipova Manzura Alimbayevna, Rahimov Mirjalol Sultonboy o'g'li	
Innovatsion yondashuvlar asosida chakana savdoni rivojlantirish yo'nalishlari.....	227
Saparova Mohira Alisher qizi, Abdullayev Ilyos Sultanovich	

Experience of foreign countries in youth labor market research	231
Asqarova Muhabbat Ibraximovna	
Xorij mamlakatlarida ijtimoiy tibbiy sug'urta badallari qiymatlarini taqqoslash	235
Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi	
O'zbekistonda alkogol va tamaki mahsulotlari ishlab chiqarilishi hamda realizatsiya qilinishi tahlili	241
Eshmatov Srojiddin Tog'aymurodovich	
Oliy ta'lim muassasalarini xalqaro tasnifining vujudga kelishi ilg'or tajribalari	247
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран.....	253
Буранова Лола Вахобовна	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KORXONA BARQARORLIGINI BOSHQARISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Rahimov Mirjalol Sultonboy o'g'li

Ma'mun universiteti NTM "Iqtisodiyot" yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar:

Masharipova Manzura Alimbayevna

Ma'mun universiteti NTM "Iqtisodiyot" kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona barqarorligini mazmuni, imkoniyatlari va uni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari yoritilgan. Shuningdek, korxona barqarorligini samarali boshqarish yuzasidan taklif va tavsiyal keltirilgan.

Kalit so'zlar: Iqtisodiyot, raqamli iqtisodiyot, korxona, boshqarish, barqarorlik.

Abstract: This article describes the content, opportunities and specific features of enterprise stability in the context of the digital economy. Also, the author's opinions and recommendations regarding the effective management of the stability of the enterprise are covered.

Key words: Economy, digital economy, enterprise, management, sustainability.

Аннотация: В данной статье описаны содержание, возможности и особенности устойчивости предприятия в условиях цифровой экономики. Также освещены авторские мнения и рекомендации по эффективному управлению устойчивостью предприятия.

Ключевые слова: Экономика, цифровая экономика, предпринимательство, менеджмент, устойчивость.

KIRISH

Ma'lumki, raqamli iqtisodiyotga o'tish va uni amalga oshirish zarurati iqtisodiyotning jahon bozorida raqobatbardoshligini oshirish istagi bilan bog'liq. Raqamli texnologiyalarsiz iqtisodiyot dinamik va samarali rivojlana olmaydi. Shu bois, uning raqamli transformatsiyasi alohida ahamiyatga ega. Iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi iqtisodiy tizimni o'zgartirishning asosiy unsuridir. Bu borada mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni shakllantirish yuzasidan qator me'yoriy-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 24-maydagi "Raqamli xizmatlar qamrovi va sifatini oshirish hamda soha, tarmoq va hududlarni raqamli transformatsiya qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-162-son qarori [1] qabul qilindi. Unga asosan, raqamli iqtisodiyot sharoitida raqamli texnologiyalarning iqtisodiyotning barcha jabhalariga kirib borishi ta'minlanadi.

Natijada, korxonalar faoliyati va tuzilmasini tubdan o'zgartirib, raqamli texnologiyalar va infratuzilmalarni yangi qo'shilgan qiymat manbalari va iqtisodiy rivojlanishning yetakchi bo'g'inlariga aylantirmoqda. Iqtisodiyotni raqamli o'zgartirish jarayoni miqdoriy o'zgarishlarning sifatga o'tishining yorqin namunasi sifatida qator yangi texnologiyalarni yaratish va ulardan samarali foydalanish imkonini beradi. Bu esa, korxona barqarorligini boshqarishning samarali rivojlanishiga imkon beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona barqarorligini boshqarish yuzasidan turli tadqiqotlar olib borilgan. Xususan, korxonani rivojlantirishning asosiy maqsadi iqtisodiy foydani oshirish bo'lib, uning bozorda o'zini mustahkam o'rnatishi va barqaror o'sishga erishishi mumkin bo'lgan poydevordir [2].

Raqamli iqtisodiy tizimlarda keng qo'llaniladigan an'anaviy raqamli texnologiyalar sifatida katta ma'lumotlar texnologiyalari, bulutli texnologiyalar, neyron tarmoq texnologiyalari, sun'iy intellekt, qo'shimcha va 3D ishlab chiqarish texnologiyalari, kiber-fizik tizimlar, internet, robototexnika, sensorlar majmui, deb talqin qilinadi [3].

Korxonani raqamlashtirish sharoitida boshqarish, birinchi navbatda, ishtirokchilar butun dunyo bo'ylab yangi raqamli biznes jarayonlaridan foydalanish hamda katta hajmdagi ma'lumotlarni hisobga olgan holda yanada "aqlli" va operativ boshqaruv orqali ularning samaradorligini oshirish bilan izohlanadi [4].

Shuningdek, buyumlar interneti, robototexnika, blokcheyn texnologiyalari va virtual reallikka investitsiyalar ortib borayotgani ishlab chiqarishni sanoat jihatdan qayta qurish, transmilliy korxonalarni shakllantirishda asosiy rol o'ynamoqda, bu esa jahon iqtisodiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi [5].

Zamonaviy iqtisodiyotda raqamli sektordagi kompaniyalar birinchi o'ringa chiqadi va iqtisodiyotni raqamli resurs bilan ta'minlaydigan o'sish nuqtalariga aylanishi ta'kidlanadi [6].

Kichik biznesni raqamlashtirish va ilg'or axborot texnologiyalarini joriy etish, uni sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishi asoslangan [7].

Shuningdek, raqamli iqtisodga xos bo'lgan texnologik o'zgarishlar ishlab chiqaruvchilar va xaridorlarning biznes uchun yangi bozor qoidalarini yaratishi mumkin, deb qoraladi [8].

Mazkur tadqiqotlar bevosita raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona barqarorligini boshqarishga qaratilgan yondashuvlarni ifodalaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda korxona barqarorligini boshqarishni tadqiq qilishga qaratilgan tadqiqotning iqtisodiy tahlil, qiyosiy tahlil, monografik kuzatish, mantiqiy fikrlash, tizimli tahlil, algoritmi va abstraklashtirish kabi usullaridan samarali foydalanilgan.

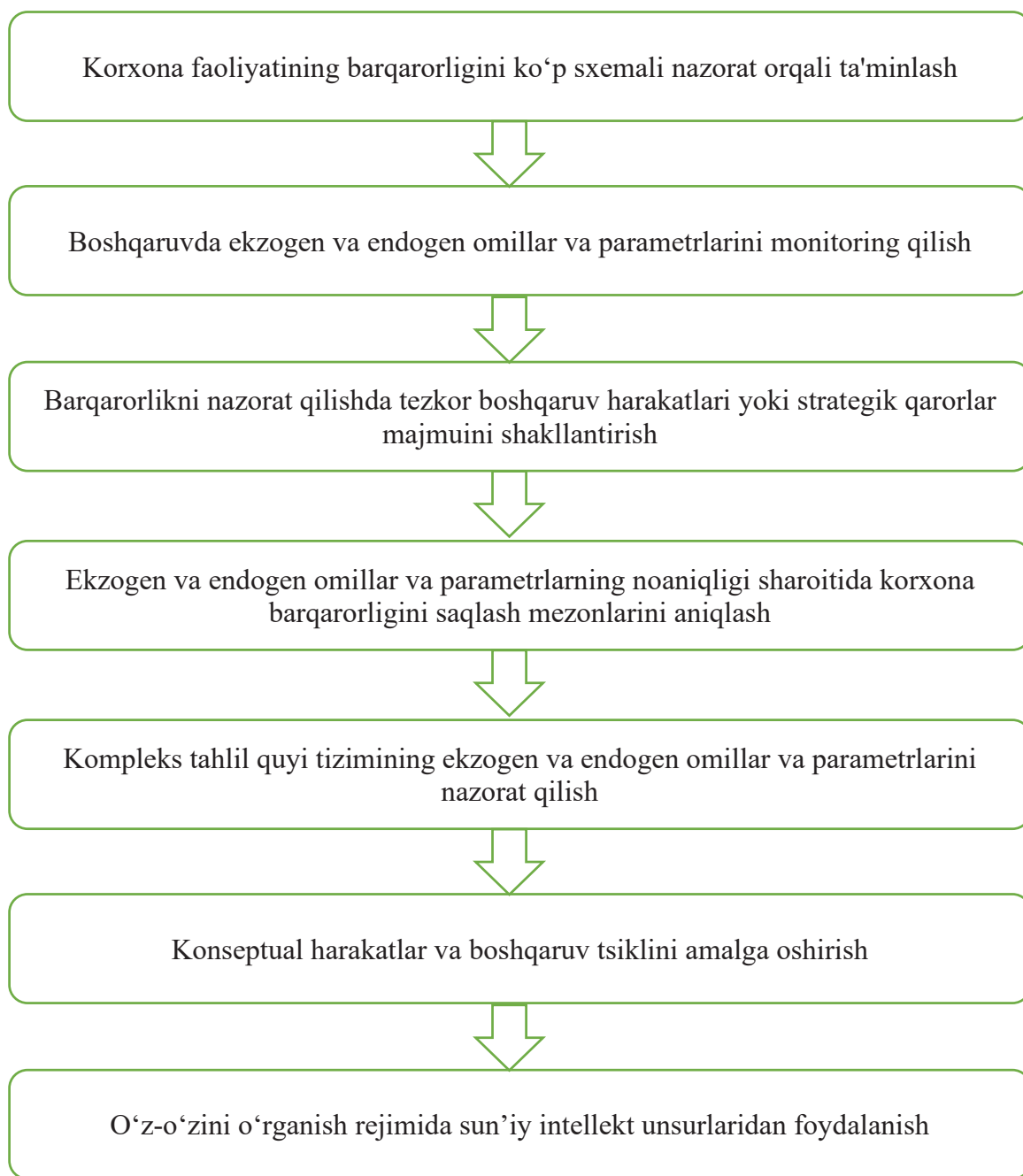
TAHLIL VA NATIJALAR

Innovatsion salohiyatni shakllantirish uchun korxonaning barqarorligini oshirish talab etiladi. Ammo, bu holat doimiy o'zgaruvchan tashqi muhitda noaniqlik sharti bilan amalga oshiriladi. Barqarorlikni samarali amalga oshirish uchun korxona boshqaruv tizimining barcha darajalarini qamrab oluvchi zamonaviy va samarali boshqaruv, shuningdek turli assortimentdagi o'zgarishlar uchun ishlab chiqarilgan mahsulotlarga talabni monitoring qilish va prognozlash uchun zamonaviy marketing faoliyati talab qilinadi. Bu faoliyatga zamonaviy axborot texnologiyalari joriy etiladi.

Korxonaning barqarorligini ta'minlash uchun alohida muammo - barqarorlikni buzish tendensiyalarini o'z vaqtida aniqlashdir. Bundan tashqari, ushbu tendensiyalar qanchalik tez aniqlansa, korxona tegishli choralarni ko'rish uchun ko'proq vaqt talab etadi. Shu bois, barqarorlikni ta'minlash uchun korxonada uning holatini tahlil qilishning zamonaviy tizimi bo'lishi kerak. Korxonaning raqamli transformatsiyasi sharoitida katta ma'lumotlar, sun'iy intellekt va boshqalar kabi zamonaviy axborot texnologiyalariga asoslangan qator yangi imkoniyatlar zarur bo'ladi. Ushbu tizim korxona salohiyati va uning joriy faoliyatini tahlil qilish hamda barqarorlikni yo'qotishga olib keladigan o'zgarishlarni bashorat qilishi kerak. Bunday tahlil tizimning noaniq va beqaror tashqi muhitda ishlashini ta'minlashda muhim sanaladi. Bularning barchasi ekzo- va endogen omillar ta'siri sharoitida korxonani barqaror ishlashi, rivojlanishi va raqamli transformatsiyasini boshqarish asoslarini ishlab chiqish bo'yicha muammoni hal qilish hamda korxona sohalarini raqamli o'zgartirishga imkon beradi.

Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona barqarorligini boshqarishda uning raqamli transformatsiya afzalliklaridan samarali foydalanish lozim. Bu holatda buyumlar interneti, katta ma'lumotlar texnologiyalari, marketing tadqiqotlari uchun sun'iy intellektdan foydalanish va boshqa imkoniyatlar namoyon bo'ladi. Raqamli transformatsiyaning ushbu yo'nalishlari boshqaruv samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu esa korxona barqarorligini oshirishga imkon beradi. Bu holatda raqamli transformatsiya jarayonida korxona barqarorligiga inson omilining ta'siri yanada murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib hisoblanadi. Mazkur jarayon sharoitida ko'p siklli barqarorlikni boshqarish konsepsiyasini ishlab chiqish talab etiladi. Bu esa, korxona boshqaruviga tegishli quyidagi konseptual algoritmi xos bo'ladi (1-rasm).

Ushbu 1-rasmga asosan, konseptual algoritmi asosida korxonada barqaror boshqaruvni amalga oshirish strategiyasi ishlab chiqiladi. Biroq, korxonada raqamli transformatsiya sharoitida innovatsion rivojlanish strategiyasi turli resurslarni sarflashni talab qiladi. Shu bois, korxonani barqaror boshqarish uchun raqamli transformatsiyaning yuqori texnologiyali mahsulotlarni ishlab chiqarish jarayonlariga ta'siri mavjud bo'ladi. Raqamli transformatsiya ushbu jarayonlar samaradorligini tezlashtirish va yaxshilash potentsialiga ega bo'lib, resurslar narxini barqarorlikka nisbatan ijobiy ta'sirini kamaytirishi mumkin.

1-rasm. Korxonada barqaror boshqaruvni amalga oshirishning konseptual algoritmi

Umuman olganda, korxona faoliyatini barqaror boshqarish uchun raqamli iqtisodiyot texnologiyalarini ishlab chiqish global iqtisodiy tizim o'zgarishiga ta'sir ko'rsatadi. Xususan, tovarlar va xizmatlar ishlab chiqarish, mehnat resurslaridan foydalanish, inson va moddiy kapitalga investitsiyalar oqimiga ta'sir qiladi. Bularning barchasi alohida tadbirkorlik subyektlaridan mamlakatlar va mintaqalargacha ishlab chiqarish samaradorligiga, mehnat unumdorligiga, raqobatbardoshlikka va iqtisodiy o'sishga ta'sir qiladi.

Darhqiqat, raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonani boshqarish barqarorligini oshirish uchun quyidagi usullardan samarali foydalanish joiz, deb hisoblaymiz:

- kuchli moliyaviy asosni tashkil etish. Bu orqali korxonalar qarzni oqilona boshqarish va xarajatlarni tejash imkoniyatlarini faol izlash orqali o'zlarining moliyaviy barqarorligini yanada kuchaytiradilar. Ushbu usul orqali moliyaviy salomatlikka ustuvor ahamiyat berish korxonalarga noaniqliklarni yengish imkonini beradi va barqaror uzoq muddatli o'sish uchun zamin yaratadi.

- daromad oqimlarini diversifikatsiya qilish. Diversifikasiyalangan daromad oqimlari korxonalarga faqat bitta manbaga tayanib, xavflarni bartaraf etishga imkon beradi. Bu yana ularga o'z xatarlarini tarqatish va

biznes modelida barqarorlikni yaratishda yordam beradi. Bu orqali korxonalar qaramlikni, bozor tebranishlari yoki sohaga xos muammolar ta'sirini kamaytiradi. Diversifikatsiya o'sish va innovatsiyalar uchun yangi eshiklarni ochadi. Bu korxonalarga rivojlanayotgan tendentsiyalardan samarali foydalanish va ilgari foydalanilmagan bozorlarga kirish imkonini beradi.

- mijozlarga yo'naltirilgan yondashuvga amal qilish. Mijozlarga yo'naltirilgan yondashuvni biznes operatsiyalariga kiritish strategiya bo'lib qaralmaydi. Bu bugungi raqobat sharoitida mijozni har bir qarorning markazida joylashtirish ularning ehtiyojlari va afzalliklarini tan olinishi va samarali hal etilishini ta'minlaydi. Ushbu yondashuv mijozlarning fikr-mulohazalarini faol tinglash, tajribalarni moslashtirish va sifatli xizmat ko'rsatishni o'z ichiga oladi.

- strategik hamkorlikni saqlab qolish. Strategik hamkorlik barqarorlikni yaxshilash va raqobat muhitida rivojlanishga intilayotgan korxonalar uchun zarurdir. Ushbu hamkorlik usuli resurslar, tajriba va imkoniyatlardan unumli foydalanishni ta'minlaydi. Bir-birini to'ldiruvchi korxonalar bilan hamkorlik qilish ularga bir-birlarining kuchli tomonlarini ishga solish va zaif tomonlarini yumshatish imkonini beradi.

- moslashuvchan va tezkor bo'lish. Zamonaviy biznesning moslashuvchanligi va tezkorligi korxonaning omon qolish uchun zarur bo'ladi. Unga asosan, korxonalar doimiy ravishda o'zgarib turadigan bozor sharoitlari, mijozlarning o'zgaruvchan afzalliklari va tez texnologik taraqqiyotga javoban tezda harakat qilishga tayyor bo'lishi kerak. Bunda innovatsiyalar, moslashuvchanlik va uzluksiz o'rganishni rag'batlantiradigan madaniyatni rivojlantirish muhim deb qaraladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona barqarorligini boshqarish ustuvor yo'nalish bo'lib qaraladi. Chunki barqaror tizim o'zgaruvchan tashqi omillar ta'sirida o'zining asosiy funksiyalari va ularning parametrlarini saqlab turishga qodir bo'lgan tizimdir. Bu borada korxonada barqaror rivojlanish jarayoniga nisbatan zarur asosiy funktsiya foyda olish bilan belgilanadi.

Barqaror korxona tashqi muhitdagi noaniqlik va o'zgaruvchanlik sharoitida o'z mahsulotlari raqobatbardoshligini saqlab qolishi mumkin. Barqarorlik qisqa vaqt ichida raqobatbardoshlik mavjud bo'lmagan sharoitda muvozanat holatini amalga oshirish uchun zaruriy shart bo'lib xizmat qiladi. Bu borada korxona barqaror faoliyat yuritishi va rivojlanishi uchun barqarorlik salohiyatiga ega bo'lishi lozim. Zamonaviy sharoitda uning faoliyatining barcha sohalarida raqamli transformatsiya amalga oshirishni talab qiladi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar va uskunalar bilan jihozlangan holatda korxona faoliyatini moslashuvchan o'zgartirish lozim. Bu ishlab chiqarishning tashkiliy va texnologik tuzilmasini xarajatlarsiz o'zgartirish imkonini beradi. Natijada, zamonaviy ishlab chiqarish obyektni yaratish orqali korxonaning barqarorlik salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 24-maydagi "Raqamli xizmatlar qamrovi va sifatini oshirish hamda soha, tarmoq va hududlarni raqamli transformatsiya qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-162-son qarori. Manba: <https://lex.uz/docs/-6472548>.
2. Yanga Sh., He Z., Li X. Enterprise Management Models and Modernization of Enterprise Management. // Proceedings of the 2023 5th International Conference on Economic Management and Cultural Industry (ICEMCI 2023), February 14, 2024.– p. 114.
3. Васин Н.С. Управление устойчивостью предприятия в условиях цифровой экономики. // Экономический анализ: теория и практика, 2018, т.17, вып.6, – с. 1101.
4. Караваева Е.Д. Управление организацией в условиях цифровизации: учебное пособие. – СПб.: Наукоемкие технологии, 2020.– с. 62.
5. Головенчик Г.Г. Цифровая экономика [Электронный ресурс]: учеб.-метод. комплекс. – Г.Г.Головенчик. – Минск: БГУ, 2020.– с. 15-16.
6. Askarov N.I. Raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va rivojlanish yo'nalishlari. // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy-elektron jurnali. –№1, yanvar-fevral, 2021-yil.– 289-b.
7. Maxmudova D.R. Raqamli iqtisodiyotda kichik biznes istiqbollari. // Science and innovation international scientific journal, Volume1, Issue6, UIF-2022: 8.2.– 522 b.
8. Rasulova D.V. Raqamli iqtisodiyotga o'tish bugungi kun talabi. // "Raqamli iqtisodiyot: Yangi O'zbekistonni yangi texnologiyalar, platformalar va biznes modellari orqali rivojlantirishning yangi bosqichi" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami, 26-fevral 2020-yil. – Toshkent: Tadqiqot, 2020.– 114-b.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

